

Podróże w czasie
WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY
KLASA V SZKOŁY PODSTAWOWEJ

TEMAT LEKCJI	WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
	Poziom konieczny ocena dopuszczająca	Poziom podstawowy ocena dostateczna	Poziom rozszerzający ocena dobra	Poziom dopełniający ocena bardzo dobra	Poziom wykraczający ocena celująca
Dział I Początki cywilizacji	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sposób mierzenia czasu, którym posługują się ludzie w Europie • wydarzenie, które dało początek obowiązującemu w Europie systemowi datacji • rzymski system zapisywania liczb nazwy rzek, nad którymi powstały pierwsze cywilizacje • głównych bogów starożytnego Egiptu • postać: Abrahama <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: nasza era (n.e.), przed naszą erą (p.n.e.), wiek (stulecie), historia, tysiąclecie, rewolucja neolityczna, Mezopotamia, Żyzny Półksiężyc, politeizm (wielobóstwo), mumia, piramida, Biblia, monoteizm (jedyńbóstwo), Stary Testament, Nowy Testament, judaizm, Dekalog • zasady ustalania wieku i połowy wieku dla danego wydarzenia historycznego, państwo, faraon, monarchia <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • system sprawowania władzy w Egipcie • organizację społeczeństwa w starożytnym Egipcie • rodzaje pisma stosowane w starożytnym Egipcie • symbole judaizmu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: prehistoria, epoka, paleolit (starsza epoka kamienna), neolit (młodsza epoka kamienna), rzemiosło, pismo obrazkowe, pisarz, hieroglify, papirus • dwoistość znaczenia słowa Żydzi <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym historia różni się od prehistorii • wymienić epoki należące do prehistorii i historii • przedstawić ramy chronologiczne epok historycznych • wyjaśnić skutki rewolucji neolitycznej • wymienić wspólne cechy pierwszych cywilizacji • umiejscowić w czasie istnienie monarchii w Egipcie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podstawowe zajęcia ludzi epoki paleolitu i neolitu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: chronologia, społeczeństwo, miasto-państwo, danina, balsamowanie, sarkofag, Biblia hebrajska, Tora • na czym polegała trudność w posługiwaniu się pismem hieroglificznym <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, co oznacza stwierdzenie, że podział na epoki jest umowny • wymienić najważniejsze informacje dotyczące warunków życia ludzi w epoce paleolitu i neolitu • wyjaśnić, dlaczego zmiany w sposobie życia ludzi epoki neolitu nazwano rewolucją neolityczną • wymienić osiągnięcia Sumerów • wymienić uprawnienia faraona • wyjaśnić, jaką rolę w państwie egipskim odgrywali pisarze • wyjaśnić znaczenie Biblii • podać różnicę między Biblią hebrajską a Biblią chrześcijańską 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ramy chronologiczne epoki paleolitu i neolitu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: cywilizacja, podział pracy, ustrój, wezyr, prowincja • z czego wynika ostrożność, z jaką historycy podchodzą do Biblii jako źródła historycznego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować epokę paleolitu i neolitu • dostrzec zależność między położeniem geograficznym a narodzinami cywilizacji egipskiej • scharakteryzować strukturę społeczeństwa w Egipcie • przedstawić jedną z teorii na temat sposobu, w jaki budowano piramidy • przedstawić wyobrażenia Egipcjan na temat życia pozagrobowego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie rewolucji neolitycznej • wyjaśnić, w jaki sposób narodziła się cywilizacja Sumerów • pojęcie: monarchia despotyczna, sąd Ozyrysa, tzw. Księga Umarłych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować funkcjonowanie państwa egipskiego • wymienić etapy procesu mumifikacji zwłok • omówić poszczególne etapy sądu Ozyrysa nad duszą zmarłego Egipcjanina • ocenić znaczenie Biblii w dziejach ludzkości

	<ul style="list-style-type: none"> • zlokalizować na mapie obszar Bliskiego Wschodu • porównać koczowniczy tryb życia z osiadłym • wskazać na mapie Żyzny Półksiężyc • zlokalizować w czasie i przestrzeni cywilizację starożytnego Egiptu • przedstawić warunki naturalne panujące w Egipcie • rozpoznać starożytne pismo egipskie starożytnego Wschodu (Mezopotamii) • wyjaśnić różnicę między monoteizmem a politeizmem 	<ul style="list-style-type: none"> • wytłumaczyć, co oznacza stwierdzenie, że Egipt był darem Nilu i jakie znaczenie miała ta rzeka dla starożytnego Egiptu • scharakteryzować system wierzeń w Egipcie • scharakteryzować system wierzeń w starożytnym Izraelu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie Biblii • podać różnicę między Biblią hebrajską a Biblią chrześcijańską 		
Dział II Starożytna Grecja	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Peryklesa, Fidiasza, Homera • najważniejszych bogów greckich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: polis, demokracja, bogowie olimpijscy, Akropol, Partenon, tragedia, komedia • na czym polegała demokracja ateńska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zlokalizować na mapie Grecję i Ateny • zlokalizować na mapie Olimp • wyjaśnić, jak mieszkańcy Grecji wyobrażali sobie bogów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bohaterów mitów greckich: Prometeusza, Heraklesa • postać: Sokratesa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: zgromadzenie ludowe, rada pięciuset, sąd ludowy, ostracyzm, mitologia, mit, heros, Hades, filozofia, filozofowie przyrody • na czym polega wyjątkowość demokracji ateńskiej • co oznacza stwierdzenie Sokratesa: <i>Wiem, że nic nie wiem</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • umiejscowić w czasie powstanie i rozwój demokracji ateńskiej • zlokalizować na mapie Delfy 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Hellada, Hellenowie, barbarzyńcy, maska • dziedziny życia i zajęcia, którym patronowali bogowie greccy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować organizację polityczną starożytnej Grecji • przedstawić procedurę ostracyzmu • porównać pozycję mężczyzny, kobiety i niewolnika w społeczeństwie ateńskim • scharakteryzować system wierzeń w Grecji • opisać wygląd starożytnego teatru greckiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • organizację społeczeństwa w Atenach peryklejskich • postaci: Myrona, Sofoklesa, Archimedes, Hipokratesa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Grecy nie utworzyli jednego państwa • pojęcia: Chaos, Tartar, wyrocznia, Pytia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować system sprawowania władzy w Atenach peryklejskich • dostrzec różnice między demokracją ateńską a demokracją współczesną • przedstawić wyobrażenia Greków na temat życia po śmierci 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rolę, jaką w greckiej religii odgrywała mitologia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować strukturę społeczeństwa Grecji • wytłumaczyć, w jakim celu Grecy korzystali z wyroczni • wyjaśnić, co jest tematem <i>Iliady</i> i <i>Odysei</i> • omówić działalność Sokratesa

	<ul style="list-style-type: none"> opisać wygląd ateńskiego Akropolu wskazać różnice między grecką tragedią a komedią 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić główne cechy religii starożytnych Greków przedstawić dokonania Greków w dziedzinie architektury i teatru wyjaśnić, czym zajmowali się pierwsi filozofowie dostrzec wpływ kultury starożytnej Grecji na współczesną kulturę 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać wyrazy pochodzenia greckiego obecne we współczesnym języku polskim 	<ul style="list-style-type: none"> opowiedzieć o okolicznościach narodzin teatru wymienić najważniejsze osiągnięcia naukowe starożytnych Greków ocenić dokonania starożytnych Greków 	
Dział III Antyczny Rzym	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 753 p.n.e., ok. 500 p.n.e., 30 n.e. postacie: Juliusza Cezara, Oktawiana Augusta, Jezusa Chrystusa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Imperium Rzymskie, legion, imperium, republika, cesarstwo, Forum Romanum, akwedukt, amfiteatr, igrzyska, gladiator, amfiteatr Flawiuszów (Koloseum), tolerancja religijna, Ewangelia, chrześcijaństwo, Kościół, chrześcijanie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> zlokalizować na mapie Italię i Rzym zlokalizować w czasie okres istnienia monarchii w Rzymie przedstawić warunki życia mieszkańców starożytnego Rzymu wyjaśnić, do czego służyły amfiteatry i akwedukty wskazać na mapie Palestynę 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 64, 313, 380 wybranych bogów rzymskich i ich greckich odpowiedników <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> bohaterów mitów rzymskich: Romulusa i Remusa przykłady rozwiązań architektonicznych stosowanych przez Rzymian <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: zgromadzenia ludowe, konsulowie, senat, senatorowie, trybun ludowy, prawo weta, łuk architektoniczny, kopia, Panteon, łuk triumfalny, termy, cyrk, łacina, apostoł <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> określić zasięg terytorialny Imperium Rzymskiego w II w. n.e. wymienić elementy uzbrojenia rzymskiego legionisty 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 49 p.n.e., 30 p.n.e. legendę o założeniu Rzymu różne grupy wchodzące w skład społeczeństwa rzymskiego postacie: Nerona, Konstancyna Wielkiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: arystokracja, bazylika, Circus Maximus, języki romańskie znaczenie dróg w starożytnym Rzymie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opowiedzieć o organizacji armii rzymskiej określić pozycję arystokratów i proletariuszy oraz niewolników i wyzwolenców w rzymskim społeczeństwie opisać wygląd Forum Romanum zinterpretować sformułowanie: <i>Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu</i> wyjaśnić, dlaczego Żydzi i Rzymianie prześladowali pierwszych chrześcijan 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> uprawnienia kobiety i mężczyzny w rzymskiej rodzinie postacie: św. Pawła, św. Piotra <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić organizację republiki rzymskiej przedstawić organizację cesarstwa rzymskiego wymienić najważniejsze informacje o trybie życia arystokratów, proletariuszy, niewolników i wyzwolenców opowiedzieć o życiu rzymskiej rodziny scharakteryzować osiągnięcia starożytnego Rzymu przedstawić sposób budowy akweduktu wyjaśnić, w jaki sposób Rzymianie budowali drogi przyczyny, które spowodowały, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Wergiliusza, Horacego, Owidiusza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> różnice w sposobie rządzenia państwem w okresie istnienia republiki i cesarstwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównać republikę rzymską z demokracją ateńską opowiedzieć o wyglądzie Rzymu w starożytności przedstawić dokonania wybitnych przedstawicieli literatury rzymskiej opowiedzieć o narodzinach chrześcijaństwa i jego rozpowszechnianiu się w czasach starożytnych

	<ul style="list-style-type: none"> opowiedzieć o życiu i działalności Jezusa Chrystusa 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić stosunek Rzymian do niewolników wyjaśnić, do czego służyły terminy i cyrki dostrzec na przykładzie prawa rzymskiego i łaciny wpływ starożytności na współczesność wymienić główne cechy systemu wierzeń starożytnych Rzymian przedstawić metody prześladowania pierwszych chrześcijan zlokalizować obszary rozprzestrzeniania się chrześcijaństwa w III–V w. 		<p>że chrześcijaństwo przetrwało mimo prześladowań</p>	
<p>Dział III Czasy średniowiecza</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 476, 1453, 622 postać: Justyniana I Wielkiego, Mahometa, Karola Wielkiego, Ottona I podstawowe różnice między Kościołem katolickim i Kościołem prawosławnym postanowienia ugody w Wormacji <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Bizancjum, wielka schizma wschodnia, Kościół katolicki, Kościół prawosławny, Arabowie, islam, muzułmanin, Koran, inwestytura 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> przyczyny podziału Imperium Rzymskiego na część zachodnią i wschodnią zasady islamu przykłady osiągnięć cywilizacji arabskiej datę: 1122 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Hagia Sophia, spór o pierwszeństwo w Kościele, ramadan, dżihad (święta wojna), możnowładca, Święte Cesarstwo Rzymskie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> umiejszczyć w przestrzeni zasięg i zmiany terytorialne cesarstwa bizantyjskiego wymienić największe osiągnięcia Bizancjum w dziedzinie kultury 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1054, 756, 800, 962 postacie: Chlodwiga, Pepina Krótkiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Germanie, tzw. Kodeks Justyniana, Al-Kaba, hidżra rolę Arabów jako pośredników między cywilizacją Wschodu i Zachodu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać wygląd świątyni Hagia Sophia scharakteryzować relacje między wschodnimi i zachodnimi chrześcijanami scharakteryzować życie i wierzenia plemion arabskich przed VII w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 395 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: „Nowy Rzym”, ikona, patriarcha, klątwa, kalif, kalifat, pastorał <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić okoliczności upadku cesarstwa bizantyjskiego przedstawić dokonania Justyniana Wielkiego przedstawić okoliczności, w których doszło do wielkiej schizmy wschodniej scharakteryzować system religijny stworzony przez Mahometa opowiedzieć o osiągnięciach cywilizacji arabskiej 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> znaczenie porozumienia między Pepinem Krótkim a papieżem dla losów obu tych przywódców <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić okoliczności powstania i rozwój Konstantynopola ocenić postać Justyniana Wielkiego wyjaśnić, jak doszło do powstania islamu dostrzec związki między islamem a

	<ul style="list-style-type: none"> przyczyny rozłamu chrześcijaństwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie Konstantynopol wymienić wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku zachodniego cesarstwa rzymskiego wskazać na mapie Półwysep Arabski, Mekkę i Medynę wskazać na mapie zasięg Imperium Karolińskiego 	<ul style="list-style-type: none"> opowiedzieć o dokonaniach Bizancjum w dziedzinie architektury opisać warunki naturalne panujące na Półwyspie Arabskim wskazać wyrazy pochodzenia arabskiego obecne we współczesnym języku polskim wskazać na mapie pierwsze siedziby Franków określić rolę chrześcijaństwa w umacnianiu państwa Franków zlokalizować na mapie obszary wchodzące w skład Świętego Cesarstwa Rzymskiego zlokalizować na mapie nowe państwa powstałe w Europie od IX w. 	<ul style="list-style-type: none"> zlokalizować na mapie główne ośrodki polityczne Arabów dostrzec wpływ kultury islamskiej na Europę przedstawić okoliczności odnowienia zachodniego cesarstwa rzymskiego opowiedzieć o dokonaniach Ottona I scharakteryzować sytuację panującą we wczesno-średniowiecznym Kościele 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić okoliczności utworzenia Państwa Kościelnego przedstawić okoliczności powstania Świętego Cesarstwa Rzymskiego 	<p>judaizmem i chrześcijaństwem</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jak doszło do powstania Królestwa Niemiec przedstawić relacje między papieżem a cesarzem do X w.
<p>Dział IV Społeczeństwo średniowiecznej Europy</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> stany średniowiecznego społeczeństwa najważniejsze budowle średniowiecznego miasta główne zajęcia mieszkańców średniowiecznych miast rodzaje prac wykonywanych przez średniowiecznych chłopów nazwy największych zakonów w średniowiecznej Europie <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> ramy chronologiczne feudalizmu podstawowe zasady obowiązujące w systemie feudalnym najważniejsze elementy zabudowy średnio-wiecznego zamku grupy społeczne zamieszkujące średniowieczne miasto cechy charakterystyczne stylu romańskiego i stylu gotyckiego w architekturze <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: suzeren, poddany, hołd lenny, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> elementy uzbrojenia średniowiecznego rycerza ramy chronologiczne występowania stylu romańskiego i stylu gotyckiego w architekturze <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: ciężkozbrojny paź, giermek, prawa miejskie, sołtys, zakon żebraczy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> określić cechy charakterystyczne feudalizmu wyjaśnić, jak przebiegała uroczystość nadania lenna opowiedzieć o przebiegu turnieju rycerskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: św. Benedykta, św. Franciszka z Asyżu główne zalecenia reguły zakonnej benedyktynów <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wpływ feudalizmu na sytuację polityczną, gospodarczą i społeczną średniowiecznej Europy rolę Kościoła w zmianie wizerunku średniowiecznego rycerza 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wkład benedyktynów w rozwój kultury średniowiecznej Europy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić funkcjonowanie systemu feudalnego opowiedzieć, jak wyglądała uroczystość pasowania na rycerza opisać wygląd średniowiecznego miasta porównać kulturę miejską z kulturą rycerską

	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: stan, rycerstwo, lenno, senior, wasal, feudalizm rycerz, rycerz bez skazy, mury miejskie, rynek, ratusz, mieszczanin, cech, średniowieczny uniwersalizm, benedyktyni, franciszkanie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić prawa oraz obowiązki seniora i wasala przedstawić cechy charakterystyczne wzoru osobowego średniowiecznego rycerza wyjaśnić, czym różniło się średniowieczne miasto od średniowiecznej wsi wyjaśnić istotę średniowiecznego uniwersalizmu 	<p>inwestytura, rozdrobnienie feudalne, turniej rycerski, rozejm boży, pasowanie na rycerza, baszta, patrycjat, pospólstwo, plebs, rada miejska, pańszczyzna, dziesięcina, styl romański, styl gotycki, ostrołuki, uniwersytet</p> <ul style="list-style-type: none"> zasady, na jakich opierała się organizacja społeczeństwa średniowiecznej Europy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić zależności społeczne oparte na prawie lennym wyjaśnić, jakie były cele organizowania turniejów rycerskich wyjaśnić, kto i w jaki sposób zarządzał średniowiecznym miastem przedstawić pozycję chłopów na tle pozycji przedstawicieli innych stanów społecznych wyjaśnić znaczenie cechów w życiu gospodarczym miasta odróżnić styl romański od gotyckiego podać przykłady budowli w stylu romańskim i gotyckim wymienić miasta, w których powstały pierwsze uniwersytety 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jakie warunki należało spełnić, aby zostać rycerzem przedstawić warunki życia w średniowiecznym mieście przedstawić warunki życia w średniowiecznej wsi wyjaśnić przyczyny powstania uniwersytetów 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: czeladnik, majstersztyk, reguła znaczenie religii i Kościoła w funkcjonowaniu średniowiecznego społeczeństwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić proces kształtowania się rycerstwa scharakteryzować zamek średniowieczny przedstawić wychowanie dziewczynek w średniowieczu i pozycję kobiety w średniowiecznym społeczeństwie scharakteryzować mieszkańców średniowiecznego miasta i ich życie scharakteryzować stan chłopski w średniowieczu ocenić rolę uniwersytetów 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić główne założenia działalności średniowiecznych zakonów
Dział V Polska pierwszych Piastów	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 966, 972, 1000, 1025, 1138 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 997 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Hodona 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1018, 1039 postać: Brzetysława <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> rolę i znaczenie drużyny książęcej

	<ul style="list-style-type: none"> postacie: Mieszka I, Dobrawy, Bolesława Chrobrego, biskupa Wojciecha, Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela, Bolesława Krzywoustego nazwy plemion zamieszkujących ziemie polskie w IX w. legendy dotyczące początków państwa polskiego decyzje dotyczące organizacji kościelnej w Polsce podjęte przez papieża przykładowe obowiązki mieszkańców najdawniejszej Polski władców piastowskich rządzących Polską od X do XII w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Słowianie, Piastowie, Polanie, zjazd gnieźnieński, ustawa sukcesyjna, zasada senioratu, senior, dzielnica senioralna, dzielnice dziedziczne <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> zlokalizować na mapie obszar państwa Polan oraz terytorium państwa Mieszka I na początku i pod koniec jego panowania wymienić najważniejsze przyczyny chrztu Polski wskazać na mapie Cedynię opowiedzieć o zjeździe gnieźnieńskim 	<ul style="list-style-type: none"> ramy chronologiczne panowania dynastii Piastów w Polsce postać: Ottona III zadania drużyny książęcej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: plemię, monarchia patry-monialna, drużyna, Prusowie, wyprawa misyjna, powstanie ludowe dłaczego o Polsce w X w. mówi się państwo Mieszka I znaczenie przyjęcia chrztu przez Mieszka dla państwa polskiego znaczenie zjazdu gnieźnieńskiego dla rozwoju organizacji kościelnej i państwowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jakie zmiany w państwie i w społeczeństwie spowodował chrzest Mieszka wymienić tereny podbite przez Mieszka I wskazać na mapie tereny podbite przez Bolesława Chrobrego przedstawić okoliczności koronacji królewskiej Bolesława Chrobrego przedstawić organizację państwa polskiego w X i XI w. przedstawić strukturę i zadania mieszkańców Polski w X i XI w. 	<ul style="list-style-type: none"> grupy społeczne zamieszkujące państwo Mieszka I daty: 1002–1018 produkty wchodzące w skład jadłospisu mieszkańców Polski <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: wojna podjazdowa przyczyny, które skłoniły księcia Bolesława do zorganizowania wyprawy misyjnej do Prus zależności między księciem, drużyną a mieszkańcami w państwie Mieszka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jakich okolicznościach władzę na ziemiach polskich przejęli Piastowie przedstawić okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka przedstawić wygląd i uzbrojenie wojownika należącego do drużyny książęcej przedstawić rozwój terytorialny państwa Bolesława Chrobrego opisać wygląd grodu na Ostrowie Lednickim omówić sposób utrzymania wojska, który rozwinął się za panowania Kazimierza Odnowiciela omówić zmiany terytorialne państwa pierwszych Piastów 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić organizację państwa Mieszka I ocenić skutki zjazdu gnieźnieńskiego przedstawić przyczyny, przebieg i skutki wyprawy na Kijów ocenić polityczne znaczenie koronacji przedstawić warunki życia mieszkańców Polski pierwszych Piastów opisać życie i obyczaje mieszkańców Polski w X i XI w. opisać sytuację na ziemiach polskich po śmierci Mieszka II ocenić dokonania Bolesława Krzywoustego 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić polityczne i militarne dokonania władcy po przyjęciu chrztu przedstawić przebieg i skutki wyprawy misyjnej biskupa Wojciecha przedstawić przyczyny, przebieg i skutki wojen polsko-niemieckich w latach 1002–1018 ocenić dokonania Bolesława Chrobrego scharakteryzować państwo pierwszych Piastów ocenić wpływ chrztu i tworzenia się państwowości polskiej na życie mieszkańców państwa pierwszych Piastów scharakteryzować i ocenić dokonania Mieszka II i Kazimierza Odnowiciela
--	--	--	---	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie arcybiskupstwo i biskupstwa utworzone w Polsce w 1000 r. wyjaśnić, jakie było przeznaczenie grodów w państwie pierwszych Piastów wskazać przyczyny kryzysu państwa polskiego za panowania Mieszka II przedstawić skutki powstania ludowego w Wielkopolsce i najazdu Brzetysława na ziemie polskie 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić założenia ustawy sukcesyjnej wskazać skutki wydania ustawy sukcesyjnej wyjaśnić przyczyny wydania ustawy sukcesyjnej wskazać na mapie dzielnice utworzone na mocy ustawy sukcesyjnej 			
Dział VI Polska rozbita na dzielnice i zjednoczona	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1226, 1320, 1333, 1364, 1370 postać: Konrada Mazowieckiego, Władysława Łokietka, Kazimierza Wielkiego ramy chronologiczne rozbicia dzielnicowego Polski <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: rozbicie dzielnicowe Polski, Krzyżacy (zakon krzyżacki), kolonizacja niemiecka, uniwersytet, zjazd monarchów w Krakowie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny i okoliczności pojawienia się Krzyżaków na ziemiach polskich wskazać na mapie ziemię chełmińską określić ramy czasowe kolonizacji niemieckiej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Władysława Wygnańca, Henryka Brodatego, Przemysła II przyczyny upadku zasady senioratu podstawowe założenia lokacji na prawie niemieckim sytuację chłopów i mieszczan w Polsce w drugiej połowie XIII w. daty: 1296, 1300, 1308, 1309, 1331, 1343 najważniejsze zagrożenia zewnętrzne państwa polskiego po 1333 r. postanowienia pokoju w Kaliszu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: czynsz, wolnizna, prawo składu, pokój wieczysty w Kaliszu, tolerancja religijna na czym polegała lokacja na prawie niemieckim <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1295, 1305, 1327–1332 postać: Wacława II wyrok sądu papieskiego w Warszawie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dłaczego pojawienie się Krzyżaków było zagrożeniem dla państwa polskiego pojęcie: gospodarka towarowo-pieniężna, starosta, proces w Inowrocławiu, proces w Warszawie, statuty praw <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać przejawy i skutki słabej obronności granic Polski w okresie rozbicia dzielnicowego przedstawić politykę Henryka Brodatego <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jak doszło do powstania gospodarki towarowo-pieniężnej na ziemiach polskich 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1339, 1340 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> przyczyny, które skłaniały osadników niemieckich do przybywania na ziemie polskie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić okoliczności wygnania Władysława z Polski opowiedzieć o roli Brandenburgii i celach politycznych tego państwa scharakteryzować rozwój cywilizacyjny Śląska w XIII w. dostrzec związki między rozwojem ruchu osadniczego scharakteryzować relacje polsko- 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować okres rozbicia dzielnicowego przedstawić rozwój terytorialny państwa krzyżackiego ocenić skutki sprowadzenia zakonu krzyżackiego dla państwa polskiego przedstawić sytuację gospodarczą miast i wsi w XIII w. ocenić panowanie Władysława Łokietka scharakteryzować zmiany struktury społecznej i wyznaniowej na ziemiach polskich po zajęciu Rusi Halickiej ocenić dokonania Kazimierza Wielkiego

	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie obszary objęte kolonizacją niemiecką przedstawić skutki kolonizacji niemieckiej wymienić przedstawicieli społeczeństwa polskiego, którzy popierali ideę zjednoczenia ziem polskich wskazać na mapie ziemie zajęte przez Władysława Łokietka i pozostające poza granicami państwa wskazać na mapie zmiany terytorialne państwa polskiego w okresie panowania Kazimierza Wielkiego wyjaśnić przyczyny założenia Akademii Krakowskiej 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie ziemie utracone przez Polskę w okresie rozbitcia dzielnicowego przedstawić konsekwencje rozbitcia dzielnicowego Polski wskazać szanse i zagrożenia dla Polski i Polaków wynikające z pojawienia się dużej grupy ludności obcej językowo i kulturowo wymienić towary sprzedawane przez mieszkańców Polski, a także sprowadzane do Polski ze Wschodu i z Zachodu wyjaśnić, z jakich powodów niektóre grupy społeczeństwa popierały ideę zjednoczenia ziem polskich wyjaśnić, jak doszło do śmierci Przemysła II wskazać na mapie zasięg terytorialny państwa Przemysła II wymienić etapy jednoczenia ziem polskich przez Władysława Łokietka wyjaśnić rolę Kazimierza Wielkiego w tworzeniu pozycji Polski w Europie 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić okoliczności koronacji królewskiej Przemysła II scharakteryzować rządy Wacława II przedstawić dokonania Kazimierza Wielkiego w dziedzinie obronności kraju 	<p>-krzyżackie w latach 1308–1309 oraz w latach 1320–1332</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować pozycję międzynarodową Polski na początku panowania Kazimierza Wielkiego omówić dokonania Kazimierza Wielkiego w polityce wewnętrznej 	<p>w dziedzinie polityki wewnętrznej i zagranicznej</p> <ul style="list-style-type: none">
Dział VII Polska i Litwa	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1385, 1386, 1409–1411, 15 VII 1410, 1411, 1454, 1466 postacie: Jadwigi Andegaweńskiej, Władysława Jagiełły, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> wrogów Wielkiego Księstwa Litewskiego treść przywilejów koszyckiego i cerekwicko-nieszawskiego treść konstytucji <i>Nihil novi</i> 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1374, 1454, 1505 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: Uniwersytet Jagielloński, wojsko najemne pojęcie: konstytucja (ustawa sejmowa) 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> sytuację przedstawicieli różnych religii i wyznań w Europie Zachodniej <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> rolę i znaczenie szlachty w kształtowaniu ustroju Polski <p>Uczeń potrafi:</p>

	<p>Kazimierza Jagiellończyka</p> <ul style="list-style-type: none"> • postanowienia umowy o unii zawartej w Krewie • siły walczące w bitwie pod Grunwaldem po stronie polsko-litewskiej oraz krzyżackiej • postanowienia pierwszego pokoju toruńskiego • postanowienia drugiego pokoju toruńskiego • stany sejmujące w sejmie walnym oraz ich uprawnienia <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: unia personalna, wielka wojna, pierwszy pokój toruński, wojna trzynastoletnia, drugi pokój toruński, lenno, Prusy Zakonne, Prusy Królewskie, przywilej, szlachta, przywilej szlachecki, posłowie, tolerancja religijna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny unii polsko-litewskiej • wskazać na mapie państwo polsko-litewskie po zawarciu unii • wskazać na mapie Grunwald • wskazać na mapie miejsca związane z postanowieniami 	<ul style="list-style-type: none"> • główne narodowości i wyznania w Polsce średniowiecznej • przyczyny istnienia tolerancji religijnej w Polsce <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • korzyści wynikające z unii dla Polski i dla Wielkiego Księstwa Litewskiego • znaczenie polsko-litewskiego zwycięstwa pod Grunwaldem • pojęcia: Związek Pruski, inkorporacja, pospolite ruszenie, przywilej koszycki, przywilej cerekwicko-nieszawski, sejmiki szlacheckie, sejm walny, monarchia stanowa • przyczyny słabości miast i mieszczaństwa w Polsce <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny konfliktu polsko-krzyżackiego za panowania Władysława Jagiełły • wyjaśnić okoliczności wybuchu wielkiej wojny z zakonem krzyżackim • wymienić przyczyny wybuchu wojny z Krzyżakami • wskazać na mapie tereny odzyskane przez Polskę w wyniku wojny trzynastoletniej • wyjaśnić, dlaczego wykształciła się polityczna reprezentacja stanu szlacheckiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wpływ przywilejów na proces przekształcania się rycerstwa w szlachtę • relacje między instytucjami sprawującymi władzę w Polsce <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do odnowienia Akademii Krakowskiej • przedstawić relacje między Polakami i Litwinami a Krzyżakami po zawarciu unii • dostrzec dysproporcje między zwycięstwem grunwaldzkim a postanowieniami pierwszego pokoju toruńskiego • wyjaśnić przyczyny klęski Krzyżaków pod Grunwaldem • przedstawić przebieg wojny trzynastoletniej • porównać rozwój cywilizacyjny ziem polskich i Europy Zachodniej w średniowieczu 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: bojarzy ,ustrój monarchiczno-szlachecki • dlaczego unia polsko-litewska negatywnie odbiła się na sytuacji politycznej zakonu krzyżackiego • związek między nadawanymi szlachcie przywilejami a jej rosnącą pozycją polityczną w państwie • znaczenie uchwalenia konstytucji <i>Nihil novi</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić najważniejsze problemy Wielkiego Księstwa Litewskiego w XIV w. • opisać wygląd zamku krzyżackiego w Malborku • przedstawić przebieg bitwy pod Grunwaldem • zanalizować przyczyny i skutki wystąpienia Związku Pruskiego przeciw Krzyżakom • scharakteryzować rozwój uprawnień stanu szlacheckiego 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić znaczenie odnowienia Akademii Krakowskiej • ocenić skutki wielkiej wojny dla państwa polsko-litewskiego oraz dla zakonu krzyżackiego • ocenić znaczenie odzyskania Pomorza Gdańskiego i ujścia Wisły dla dalszego rozwoju państwa polskiego • opisać sposób funkcjonowania sejmików szlacheckich • przedstawić okoliczności wykształcenia się sejmu walnego • scharakteryzować ustrój Polski od XVI do XVIII w. • ocenić wpływ rosnącej pozycji szlachty na pozycję króla i innych stanów społecznych • porównać sytuację przedstawicieli różnych religii i wyznań w Europie Zachodniej i Polsce
--	--	--	--	--	--

	<p>pierwszego pokoju toruńskiego</p> <ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić wpływ przywilejów na pozycję króla w Polsce	<ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić, dlaczego w Polsce nie doszło do wykształcenia się monarchii stanowej		<ul style="list-style-type: none">• wyjaśnić organizację oraz sposób działania sejmu walnego	
--	---	--	--	--	--